

میراث حدیث شیعه، دفتر پنجم/ به کوشش مهدی مهریزی، علی صدراپی خویی/ مرکز تحقیقات دارالحدیث/ قم، چاپ اول ۱۳۷۹، ۶۰۴ ص.

می‌توان درباره سرگذشت و اندیشه و آثارش بدست آورد، با تلاش قابل‌توجهی استخرج و در مقدمه این رساله درج نموده‌اند. ضمناً این اثر، اولین اثر منتشره از شاعر بوده و زحمت تحقیق و تصحیح آن به عهده دانشجوی فاضل سید محمد عمادی حائری بوده است.

۵. مختصر رساله فی احوال الاخبار

تنها اثر کهن شیعی است که در آن بحث‌های روایی متعلق به علم درایه و حدیث به نحو استطرادی طرح شده است، با اینکه روح فقهی بر رساله حاکم است. محقق این اثر استاد گرامی سید محمدرضا حسینی جلالی است که زحمت تحقیق و تصحیح آن را از روی چند نسخه متقبل شده‌اند. شایان ذکر است که اصل رساله فی احوال الاخبار قطب الدین سعید بن هبة الله راوندی (۵۷۳ ق) از بین رفته است.

۶. الکفایه فی علم الدرایه

اثر نسبتاً مفصلی است از دانشمند شهید اواخر سده سیزدهم و اوایل سده چهاردهم هجری یعنی آیت الله حاج میرزا ابوطالب موسوی زنجانی که در اواخر عمر ساکن تهران گردیده و در سال ۱۳۲۹ ق دار فانی را وداع کرد. تصحیح این اثر از روی دو نسخه شناخته شده آن صورت گرفت و با انتشار آن، اثر دیگری در علم درایه بر آثار مؤلفان امامیه در این فن - که تعداد این آثار اندک است - افزوده گشت. زحمت تحقیق و تصحیح این اثر بر عهده شیخ علی فرخ رودسری گیلانی بوده است.

۷. ضیاء المفازات فی طرق مشایخ الاجازات

یکی از آثار مهم شیخ آغا بزرگ تهرانی که تاکنون از دسترسی محققان به دور بوده همین اثر است. شیخ آغا بزرگ این رساله را در ذکر مشایخ روایی خود و به صورت مشجر (درختی) تألیف نموده و از روی دست خط مؤلف در تیراژ محدود به صورت عکسی در شیکاگو مدرسه The open school توسط استاد پر تلاش سید محمد حسین حسینی جلالی منتشر شده بود. زحمت تبدیل کتاب از حالات مشجر به صورت سطر را استاد مشارالیه تقبل نموده و تحقیق آن را شیخ احمد محمدرضا حائری عهده دار بوده‌اند.

۸. اجازات میرزا مهدی بن ابوالقاسم شهرستانی (م ۱۲۱۶ ق)

کتابشناس پر تلاش استاد سید احمد حسینی اشکوری با کاوش و فحص زیاد موفق به کشف ۲۸ اجازه از میرزا مهدی شهرستانی گردیده و همه را در رساله حاضر تصحیح و تحقیق و به عالم تحقیق عرضه داشته است. و بدین طریق گوشه‌های جدیدی از تاریخ علم و کیفیت تحصیل و اعطای مدرک تحصیلی را در حوزه‌های قدیم، روشن ساخته‌اند.

میراث حدیث شیعه، عنوان سلسله دفترهایی است که به عرضه آثار و نوآوری‌های علمای شیعه در حوزه حدیث و علوم حدیث نظر دارد. در این مجموعه، رساله‌های کوتاهی که در حجم یک کتاب نیستند و تاکنون منتشر نشده یا به شکل مطلوبی در اختیار محققان قرار نگرفته‌اند، تصحیح و احیا می‌شوند.

هر دفتر از این مجموعه دارای پنج بخش است: متون حدیث و دعا، شرح و ترجمه حدیث و دعا، علوم حدیث، اجازات، و شرح حال محدثان و مشایخ اجازه، معرفی نسخه. اخیراً دفتر پنجم از این مجموعه، به عرضه تحقیق، عرضه گردیده و حاوی رساله‌های زیر است:

۱. منتخب الانوار فی تاریخ ائمة الاطهار علیهم السلام

این اثر گردیده‌ای از کتاب الانوار ابوعلی محمد بن همام بن سهل کاتب اسکافی (متوفای ۳۳۶ ق) است. اصل اثر گویا از بین رفته و نسخه‌ای از آن تاکنون شناسایی نشده است.

اما این منتخب تاکنون در دسترس نبوده و اخیراً نسخه‌ای از آن در مرکز احیاء التراث الاسلامی در قم شناسایی گردید که اساس تحقیق و تصحیح حاضر است. تحقیق آن را آقای علیرضا هزار کارشناس ارشد علوم قرآنی عهده دار بوده‌اند.

۲. اربعون حدیثاً فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)

این اثر، تألیف محمد بن ابی مسلم بن ابی الفوارس رازی از دانشمندان سده ششم هجری است. دسترسی محققان به این کتاب از طریق المیقین ابن طاوس بوده که بخش‌های از آن را نقل نموده است. تحقیق و تصحیح آن از روی تنها دو نسخه شناخته شده این رساله و توسط شیخ رضا قبادلو تهرانی صورت گرفته است.

۳. ندبة الإمام السجاد علیه السلام

مناجات بلندی است از امام زین العابدین (ع)، این مناجات قبلاً منتشر گردیده بود. اما اساس این تحقیق، نسخه کهنی است که در آن حسن بن محمد بن ابی الحسن آوی از دانشمندان سده هشتم، این مناجات را روایت نموده و نسخه نیز به خط وی است که در سال ۷۸۰ تحریر نموده است.

تحقیق این اثر را شیخ محمد کاظم محمودی معروف به محمدالکاظم به عهده داشته‌اند.

۴. شرح حدیث حقیقت

شرح منظومی است به پارسی از شاعر شیعی سده دهم هجری به نام ابن همام شیرازی، از شاعر آگاهی‌های زیادی در دست نیست و مصحح محترم آنچه از تنها اثر باقی مانده شاعر - که کلیات اشعارش است -

۹. ستایش نامه علامه مجلسی

ستایشی است به نظم و نثر که احمد بن محمد بن یوسف بحرانی (۱۱۰۲ ق) در ستایش علامه محمدباقر مجلسی سروده است. نسخه اصل این اثر به صورت عکسی از سوی حضرت آیت الله سید محمدعلی روضاتی همزمان با کنگره علامه مجلسی انتشار یافت. و از روی همان نسخه عکسی به دست ادیب اربب و فاضل جوان و پرتلاش جویا جهانبخش اصفهانی تصحیح و عرضه شده است. شایان ذکر است که دو نامه‌ای که در آغاز اثر حاضر به خط علامه مجلسی آمده - در تصحیح حاضر نیز متن کامل آن دو نامه درج شده - در تاریخ عصر صفویه و روشن ساختن نحوه مناسبات عالمان دینی با شاهان صفوی بس سودمند است.

۱۰. معرفی رشح الولاء فی شرح الدعاء

شرح الولاء تألیف دانشمند شهیر شیعی اسعدبن عبدالقاسر شفروه اصفهانی است. او از دانشمندان سده ششم و هفتم هجری و استاد ابن طاووس است. تاکنون اثری از وی منتشر نشده و در این مقاله، شرحی که وی بر دعای صمنی قریش نوشته، معرفی و نسخه‌های آن شناسایی شده است. شایان ذکر است که اثر دیگر شفروه اصفهانی به نام مطلع الصباحین و مجمع الفصاحتین اخیراً شناسایی شده و در دفترهای دیگر این مجموعه عرضه خواهد شد. مؤلف در این اثر بین نهج البلاغه و شهاب الاخبار مقایسه تطبیقی نموده و نتیجه گرفته که علی (ع) در تمام کلماتش ناظر به کلماتی از حضرت پیامبر (ص) بوده است.

عبداللطیف بیرجندی، قصص انبیاء کرام علیهم السلام، به کوشش حسین حسینی بیرجندی، انتشارات داوری، قم

کتاب قصص انبیاء درباره تاریخ پیامبران است که آفرینش جهان تا وفات حضرت رسول اکرم (ص) که در ۸۳ باب تألیف شده است. این کتاب یکی از تألیفات با گرایش صوفیانه اوایل عصر صفوی است، مؤلف عبداللطیف بن شمس الدین علی واعظ بیرجندی است که «لطیف» تخلص می‌کرد. مصحح این کتاب بر اساس سه نسخه کتابخانه آستان قدس رضوی، کتابخانه ملی و نسخه کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی بررسی کرده و به چاپ رسانده است. البته مصحح به نسخه اقدم خود در تصحیح اشاره نکرده است و از مزایای ادبی نشر کتاب مطلبی ارائه نکرده است.

گفتنی است که این کتاب تاکنون به شیوه‌ای علمی و بر اساس نسخه‌های خطی بر جای مانده از آن منتشر نشده و تنها چاپ سنگی آن در اختیار محققان بود. چاپ حاضر آن به تصحیح عبدالرحیم مبارک و بر اساس نسخه‌های موجود در کتابخانه‌های آستان قدس رضوی و آیت الله مرعشی نجفی، توسط مؤسسه پژوهش و مطالعات عاشورا در مشهد به سال ۱۳۷۹ شمسی در ۲۱۶ صفحه منتشر شده است.

التذکرة فی الأنساب المطهرة، جمال الدین أبوالفضل أحمد بن محمد بن المهنا الحسینی العبدلی، إعداد و تقدیم: السيد مهدي الرجائی، مكتبة آية الله العظمی المرعشی النجفی، قم، ۱۴۲۱ هـ. ق / ۱۳۷۹ هـ. ش.

أحمد بن محمد بن مهنا، از نسایگان نامدار شیعی، هم عصر علامه حلی و از مشایخ ابن فوطی است. وی شاگرد علامه نسابه، أبوالقاسم علی بن عبدالحمید بن فخار بن معد الموسوی، بوده. نگارشهای مذکور از این نسابه ادیب، بیشتر در باب نسب و تراجم و تاریخ است.

کتاب حاضر از وی، التذکرة فی الأنساب المطهرة است که در نسخه‌ها و منابع به نامهای تذکرة الأنساب، کتاب المشجر، الأنساب المشجرة، مشجر النسب، و مشجرة الأنساب هم خوانده شده است. عزالدین اسحاق بن ابراهیم بن اسحاق طباطبایی حسینی شیرازی، تزییلاتی بر این اثر دارد که رنگ سرخ از متن ممتاز گردیده. ابن فوطی و ابن طقطقی، بعضی تراجم را از مشجر ابن مهنا نقل کرده‌اند، که در این کتاب نیست، و معلوم است ابن مهنا کتاب مشجر دیگری مشحون از تراجم داشته یا ناسخان «شرح حال»ها را از این کتاب فروکاسته‌اند، یا...

به هر روی، اهتمام پژوهنده و ناشر در نشر این کتاب ماجور و مشکورست، و خصوصاً از این جهت که نظام تشجیری کتاب را تبدیل به تسطیر نکرده‌اند، سزاوار سپاسگزاری افزون.

منهاج الكرامة فی معرفة الامامة

منهاج الكرامة فی معرفة الامامة کتابی است در علم کلام شیعی نگاشته فقیه و متکلم نامدار امامیه، حسن بن یوسف بن المطهر مشهور به علامه حلی (م ۷۲۶ ق). این کتاب، چنان که از نامش بر می‌آید، به مهم‌ترین مسئله کلامی امامیه، یعنی حقانیت مذهب تشیع بر اساس مستندات عقلی و نقلی می‌پردازد. منهاج الكرامة در تاریخ حیات فرهنگی/سیاسی امامیه به جهات چندی قابل تأمل و درخور توجه است. نخست آن که علامه آن را پس از مناظره‌ای نگاشت که با علمای اهل سنت در محضر سلطان محمد خداپنده داشت و در فرجام به پیروزی او انجامید و سلطان مغول را به مذهب تشیع راه برد تا به نام ائمه شیعی خطبه خواند و سکه ضرب کند. دیگر نکته برجسته این اثر علامه در نوع نگاهی است که به مسئله معرفت ائمه (ع) دارد. چنان که در ادامه سنت علمای شیعه از واپسین سال‌های خلافت عباسی، هم چون میثم بحرانی علی (ع) را سرچشمه علوم کشفی و معارف الهی و بنیاد گذار علوم اسلامی بر می‌شمرد و می‌داند که چنین مباحثی بود که در فرجام، به توفیق سید حیدر آملی (م بعد از ۷۸۴ ق) در جمع تشیع و تصوف راه برد.

شرح الفرائض النَّصیریَّة،

تألیف: أبو الحسن بن أحمد الأبیوردی،

ویلیه: المعونة فی الفرائض، تألیف: سالم بن بدران المصری،

تحقیق: الشیخ حسین الحسنی البیرجندی،

قم: زمینه سازان ظهور امام زمان (عج)، ۱۳۷۹.

خواجه نصیر الدین طوسی، دانشور ذوفنون شیعی سده هفتم، اثری در فقه و در میحث ارث دارد که به نامهای الفرائض النَّصیریَّة، جواهر الفرائض و جواهر الحقائق خوانده شده و نسخه‌های فراوان از آن بر جای مانده است.

گروهی از نامداران چون شیخ بهایی و محقق کرگی بر این اثر شرح نوشته‌اند. یکی از شارحان دیگر آن شیخ أبو الحسن شریف قائمی آبیوردی است که در روزگار شاه طهماسب صفوی می‌زیسته، در فقه و کلام مهارت داشته و نگارشهایی به تازی و پارسی در زمینه‌های فقهی و حکمی و کلامی بر جای نهاده است.

آقای حسینی بیرجندی، این اثر را بر بنیاد سه دستنوشته تصحیح کرده‌اند و به همراه المعونة فی الفرائض اثر معین الدین سالم بن بدران مصری - که آن هم در باب فقه ارث است - به چاپ رسانیده‌اند. سالم بن بدران، از فقیهان شیعی، شاگرد ابن ادریس حلّی، و استاد خواجه نصیر الدین طوسی، بوده است.

البغدادی (فضولی) محمد بن سلیمان

مطلع الاعتقاد فی معرفة المبدأ و المعاد

ترجمه و تحقیق دکتر عطاء الله حسینی

مرکز مطالعات فرهنگی - بین المللی

انتشارات بین المللی الهدی، ۲۰۳ ص.

کتاب مطلع الاعتقاد فی معرفة المبدأ و المعاد تألیف، محمد بن سلیمان ملقب به فضولی شاعر و نویسنده قرن دهم هجری قمری است که وی در موضوع کلام اسلامی به نگارش درآمده است. مؤلف در این کتاب طی چهار رکن به مباحث معرفت علم و علم معرفت، معرفت احوال عالم، معرفت واجب و معرفت پیغامبری و امامت و معاد پرداخته و آرای حکما، فیلسوفان، اهل کشف و چند فرقه مذهبی را در این باره آورده است. مترجم این کتاب را از ترجمه ترکی پرفسور الطنجی به فارسی ترجمه کرده و با متن عربی آن مقابله کرده است.

دشتی نیشابوری، محمد

آسمان مدینه (شرح تطبیقی «برده» و «نهج البرده» در

ستایش پیامبر گرامی اسلام (ص)

مشهد/انتشارات استان قدس رضوی

چاپ اول/ ۱۳۷۹/ ۳۱۸ ص

قصیده [برده] سروده بوضیری (۶۹۴ هـ. ق) مشهورترین مدیحه نبوی عربی در ۱۶۱ بیت در ده بخش پیرامون فضائل و ویژگی‌های درخشان پیامبر گرامی اسلام می‌باشد. این اثر شکوهمند از همان آغازین سالهای پس از سرایش مورد توجه گسترده ادیبان، شاعران، هنرمندان و توده عظیم امت مسلمان در سراسر جهان قرار گرفت که ترجمه و شرح برده به زبانهای مختلف فارسی، ترکی، اردو، انگلیسی، آلمانی، فرانسوی،

اسلاوی و بوسنیایی از نشانه‌های این اقبال جهانی است. در عصر حاضر [احمد شوقی مصری] (۱۳۵۱ هـ. ق) در معارضه با [برده] قصیده‌ای به نام [نهج البرده] در ۱۹۰ بیت سروده است. هدف این نوشتار شرح تطبیقی دو قصیده ذکر شده است. شرح تطبیقی نیازمند اطلاعات و مطالعات فراوانی است، لذا نویسنده پس از توضیحات کافی پیرامون مدائح نبوی، ضمن گذری اجمالی بر زندگی، احوال و افکار، آثار و اسلوب سراینندگان قصائد، تلاش کرده، ابیات برده و نهج البرده را با قلمی روان ترجمه و سپس شرح کند. آنگاه مؤلف به مقایسه هر دو قصیده و نقد هر یک با معیارهای علمی و ادبی رایج پرداخته است. نتیجه تحقیق و تطبیق نویسنده، برتری [برده بوضیری] را به وضوح تمام نشان می‌دهد.

مجموع التواریخ و القصص (نسخه عکسی مورخ ۷۵۱)؛

نسخه برگردانان ایرج افشار، محمود امید سالار

تهران ۱۳۷۹

این کتاب بر اساس نسخه موجود در کتابخانه دولتی آلمان (برلین) نسخه برگردان (فاکسیمیله-عکسی) شده است. این نسخه در ۱۸۹ برگ است و هشت تصویر دارد. در ورق ۱۸۹ یادداشت پایانی کاتب (کلفون) آمده و قید شده است که روز شنبه چهاردهم شوال سال ۷۵۱ هجری کتابت آن بر دست محمد بن طایکوی انجام شده است. این نسخه، زمانی متعلق به سلطان بایزید دوم (۸۸۶-۹۱۸) بوده و مهر او بر صفحه نخستین نسخه مشهود است. اندازه نسخه ۲۵/۵ × ۱۸/۵ و اندازه نوشته آن معمولاً در همه صفحات کتاب - با کمی تفاوت در هر صفحه - ۲۰/۴ × ۱۳/۳ است کلیه صفحات کتاب نیز مجدول است. ایرج افشار در مقدمه خود بر این چاپ برخی تحقیقات مهمی که دربارهٔ مجموع التواریخ و القصص انجام شد، فهرستی ارائه کرده است.

الرسائل الأحمديّة، العلامة الشیخ أحمد آل طعان، ۳ ج،

تحقیق و نشر: دارالمصطفی (صلی الله علیه و آله) لإحیاء

التراث، ط. ۱، ۱۴۱۹ هـ. ق.

مجموعه الرسائل الأحمديّة، شماری از مؤلفات علامه محقق، شیخ أحمد بن شیخ صالح ال طعان (۱۲۵۰-۱۳۱۵ هـ)، است. وی از عالمان دینی بزرگ و مرجع شرعی در قطیف بوده است و این رسائل و مؤلفات را در فاصله سالهای ۱۲۷۰ تا ۱۳۱۳ هـ. ق قلمی نموده.

مجموعه حاضر، تبویب موضوعی دارد. سه مجلد آن شامل علم کلام، علم فقه، علم اصول فقه، و دعا و زیارت می‌شود.

سیاهه برخی رسائل مجموعه از این قرار است:

الف) علم کلام:

(۱) العقل و أقسامه. (۲) مسألة فی إبطال الدّور المتوهم فی إثبات الإمامة من اللکتاب. (۳) جواب مسألة فی الشفاعة.

ب) علم فقه:

(۱) هداية البرية إلى أحكام اللمعة الدمشقية (که شرح و گزارش است برای مقدمه اللمعة الدمشقية).

(۲) جواب مسألة عن حکم الماء المتقاطر من السقف حال نزول المطر، يطهر الأرض إذا كانت نجسة، أم لا.

(۳) جواب مسألة فیما لو ماتت الأم و قد خرج نصف الولد...

(التراث).

تصحیح و تحقیق الرسائل الأحمديّة به صورت جمعی انجام پذیرفته و با فهرس سودمند تفصیلی همراه گردیده که کار مراجعان و محققان را تسهیل می‌کند. عمده مطالب مجموعه، مطالب فقهی آن است؛ ولی در دیگر بخشها هم فوائد فراوانی در بر دارد، حتی سودمندیهای لغوی و ادبی.

العقائد الحقّة، آية الله العظمى السيّد أحمد الخونساری،

تحقیق: ناصرالباقری البیدهندي،

منشورات الدليل، قم، ط. ۱، ۱۴۲۱ هـ. ق.

آية الله العظمى سيّد احمد خوانساری (۱۳۰۹-۱۴۰۵ هـ. ق) از بزرگترین مراجع تقلید سده اخیر است که آثار علمی از خود به یادگار نهاده؛ از جمله کتاب العقائد الحقّة.

این اثر آن گونه که از نامش پیداست در علم کلام و مباحث عقیدتی نگارش یافته و معظم مباحث آن به بخش امامت مربوط است.

العقائد الحقّة پیش از این از سوی مکتبه الصدوق در تهران چاپ شده بود و اینک با تحقیق و مصدربابی به اهتمام آقای باقری بیدهندي منتشر گردیده است.

کثرت کتابهای مذکور در متن اثر (نکر: ص ۳۰۰ و ۳۰۱/ فهرس الكتب) نشان دهنده وسعت تتبع نویسنده فقید است -رحمة الله عليه رحمة واسعة.

(۴) قرّة العين في حكم الجهر بالبسملة في ما عدا الأوليين.

(۵) نقض رسالة الشيخ علي السّري في تعيين الإخضات بالبسملة

في الأخيرتين.

ج) علم اصول فقه:

(۱) الدرر الغرويّة في تحقيق الأصول الفقهيّة (که اثری است ناتمام

در دانش اصول).

(۲) الدرر الفكريّة في أجوبة المسائل الشبريّة.

(۳) العمدة في نظم الزبدة. (نظم كتاب الزبدة في أصول الفقه شيخ

بهایی (ره) است).

د) دعا و زیارت:

(۱) جواب سؤال حول شرح فقرة «هبنی...» من دعاء کمیل.

(۲) مسألة عن معنى ما ورد في زيارة الإمام الحسين -عليه السلام-

: «و في قلوب من والاہ قبره».

پیشتر از مؤلف این مجموعه، آثاری به چاپ رسیده است:

۱. دیوان المراثی الأحمديّة (طبع هند).

۲. وفاة الإمام الرضا عليه السلام (چاپ نجف اشرف و قم مقدسه).

۳. زاد المجتهدین في شرح بلغة المحدثین (تحقیق و نشر: شیخ

ضیاء بدر سنبل)

۴. علامة العلماء الشيخ الأنصاري قدس سره (چاپ کنگره شیخ

انصاری ره).

۵. الصحیفة الصادقية و الدعوات الجعفرية (چاپ ناشر همین

الرسائل الأحمديّة، یعنی دار المصطفی (صلی الله عليه وآله) لإحياء

برگه اشتراک آینه میراث

علاقه‌مندان آینه میراث می‌توانند با توجه به شرایط زیر و تکمیل جدول پشت این صفحه برای اشتراک یکساله هجده اقدام نمایند.

■ هزینه اشتراک سالانه در ایران ۳۴۰۰۰ ریال و در خارج از ایران ۴۰۰ دلار است. با اضافه کردن مبلغ ۵۰۰۰ ریال به هزینه اشتراک می‌توانید آینه میراث را در داخل ایران با پست سفارشی دریافت کنید.

■ هزینه اشتراک را می‌توانید از طریق کلیه شعب بانک ملی ایران در داخل و خارج کشور به شماره حساب ۱۰۱۶۶۰، بانک ملی ایران، شعبه دانشگاه (شناسه ۸۷) به نام مرکز نشر میراث مکتوب واریز نمایید.

■ جدول تکمیل شده اشتراک را به همراه اصل سند واریز وجه به نشانی پستی آینه میراث (تهران، صندوق پستی ۵۶۹-۱۳۱۸۵) ارسال فرمایید.

■ در صورتی که سه ماه پس از اشتراک، آینه میراث به دست شما نرسید حتما علت را از مرکز نشر میراث مکتوب پیگیری نمایید.

■ رونوشت سند بانکی را تا پایان زمان اشتراک نزد خود حفظ نمایید.